

En utskrift från Svenska Epoch Times 2024-06-21

Artikelns ursprungsadress: <https://www.epochtimes.se/dagens-f-betyg-kan-bidra-till-att-sla-ut-elevgrupper>

EPOCH TIMES

I fjol fick 17 600 elever underkänt i minst ett av kärnämnen matematik, svenska och engelska. Det innebär att de inte blev behöriga till gymnasiet.

Foto: Jessica Gow/TT

INRIKES

Dagens F-betyg kan bidra till att slå ut elevgrupper

Malin Nordstrand

Uppdaterad 2024-06-06 Publicerad 2024-06-04

F-betyget fungerar dåligt och borde skrotas, menar allt fler lärare och skolforskare. Åsikterna går dock isär, och regeringen vill inte slopa gränsen för en godkänd-nivå, utan ser snarare att skolsystemet behöver förändras på andra sätt.

Många elever i svensk skola klarar inte att nå upp till målen som satts för att få godkända betyg i grundämnena, svenska, matematik och engelska. Det här får stora konsekvenser för ungdomar som därmed inte blir behöriga att läsa vidare på gymnasiet direkt efter grundskolan.

På senare år har en diskussion om dagens betygssystem med underkänt och godkänt, det vill säga F- och E-betyg, som infördes 1994, tagit fart. Många lärare, forskare och skoldebattörer menar att F-betyget bidrar till att hindra elever från att få en gymnasieutbildning, vilket kan leda till utanförskap och sociala problem. Andra menar att en godkänd-nivå är absolut nödvändig för att eleverna ska ha en chans att klara av studierna på gymnasiet.

Vi slår ut unga människor väldigt tidigt, redan efter grundskolan, och i stor omfattning.

JÖRGEN THOLIN

Forskare och docent i pedagogik vid Göteborgs universitet

Samtidigt som en stor utredning om skolan pågår, där nu även betygssystemet ses över, klargjorde regeringen i fjol att man inte har för avsikt att varken utreda eller ta bort F-betyget. Efter regeringens besked blossade debatten upp på nytt.

I ”Barnrapporten 2024” tar även Bris upp frågan om F-betyget. Enligt rapportförfattarna lämnar omkring ett av sju barn grundskolan utan behörighet till gymnasiet, något de ser mycket allvarligt på.

”Att en så stor andel elever inte klarar skolan är ett underbetyg till skolan på systemnivå och påverkar både individen och samhället negativt. Det behövs mer kunskap om huruvida betygssystemets utformning, med införande av ’F-betyget’, kan ha bidragit till denna utveckling och vilka effekter det i så fall har fått för individer och samhälle”, skriver de och efterfrågar en utredning från regeringen.

Jörgen Tholin, forskare och docent i pedagogik vid Göteborgs universitet och tidigare bland annat grundskollärare, högskolerektor och statlig betygsutredare, är skeptisk till F-betyget och håller med Bris om att det behövs en utredning.

– Det här systemet fungerar väldigt dåligt. Vi slår ut unga människor väldigt tidigt, redan efter grundskolan, och i stor omfattning. Det är inte bara frågan om enstaka individer, det handlar om mellan 15 000 och 18 000 elever per år, säger han.

– Följer man dem senare i livet så visar det sig att det här är unga människor som det går väldigt illa för i livet.

Enligt Tholin rör det sig främst om elever med olika neuropsykiatriska diagnoser såsom ADHD och autism, elever med svag teoretisk begåvning, och om utländska barn och unga som har kommit till Sverige relativt nyligen. Men det handlar även om elever som helt enkelt inte anstränger sig tillräckligt under grundskoletiden.

Jörgen Tholin, forskare och docent i pedagogik vid Göteborgs universitet, menar att många av de elever som får underkända betyg i nian inte kommer att lyckas bättre även om man sätter in mer resurser, då målen är för högt satta för dessa elever. Foto: Privat

Han konstaterar också att förmågan att se konsekvenserna av sitt agerande är begränsad hos många ungdomar i högstadietiden.

– Har man träffat tillräckligt många femtonåringar i sitt liv så inser man att konsekvenstänkandet inte är så välutvecklat hos alla. Det är inte så att alla kan tänka att nu måste jag skärpa mig så att jag får jobb senare. Så det här med att bara säga att vi måste ställa krav på dem, det funkar inte.

Även om Tholin inser att frågan är komplex så tycker han att vissa saker fungerade bättre med det relativa betygssystemet som vi hade tidigare. Han föredrar en kontinuerlig skala, där en etta visar att man kan väldigt lite och en femma att man kan väldigt mycket, framför ett system med F-betyg där elever döms ut.

– Det är så olyckligt att tala om för barn tidigt om man är godkänd eller underkänd. Med det tidigare 1–5-betygssystemet talade man inte i termer av underkänd eller godkänd.

– Du kunde sträva vidare. Hade du ett och två i betyg så fick du jobba som en galning, men man fick i alla fall chansen att gå vidare.

Samtidigt handlar det om elever med stora kunskapsbrister. Därför måste man noga titta på konsekvenserna av att ta bort F-betyget, och hur det kan göras på ett fungerande sätt, menar Tholin.

– Det är ingen idé att bara trycka ut elever ur grundskolan, och att de sedan slås ut efter en termin på gymnasiet.

– Det är inte så enkelt som att bara ta bort F och så löser sig allt av sig självt. Man behöver utreda och titta på det här och fundera på hur vi ska göra för att ge dem möjligheter.

Han menar vidare att Sverige även borde se på hur andra länder gör, som exempelvis Norge.

– De har inte något betygssystem med underkänt på grundskolan, och de överlever ju ändå rätt bra som nation.

Vissa menar att om F-betyget tas bort så kommer kunskapsnivån i skolan att sjunka. Går det att undvika?

– Ja, det tror jag. Svensk skola fungerade som bäst på den tiden när vi hade de här relativa betygen, när det inte fanns någon godkänt-gräns. Då var svensk skola internationellt ledande. Så jag tror inte att det har så mycket med varandra att göra, säger Tholin och tillägger:

– Man skulle också kunna behålla ett målrelaterat betygssystem som vi har i dag, men ändå ta bort beteckningen godkänd.

Skolminister Lotta Edholm anser att kraven för att få godkänt i vissa ämnen i dag nästan ligger på högskolenivå, där eleven ska analysera och dra slutsatser på ett sätt som är svårt för ungdomar i högstadieåldern. Hon vill därför införa ett större fokus på rena faktakunskaper. Foto: Ninni Andersson/Regeringskansliet

Skolminister Lotta Edholm har varit tydlig i frågan: F-betyget ska inte tas bort. Däremot vill hon se en rad förändringar i svensk grundskola.

I ett mejlsvår skriver hon att regeringen arbetar med en rad åtgärder för att fler elever ska få godkända betyg i grundskolan. Bland annat satsar man på fler speciallärare och särskilda undervisningsgrupper, och på att stödjande insatser ska kunna sättas in tidigare.

Min bild är att det framför allt är dessa åtgärder som krävs, snarare än att avskaffa betyget F.

LOTTA EDHOLM
Skolminister

Dessutom menar hon att kunskapskraven, särskilt för betyget E, behöver ändras så att det blir rimligt sett till hela målgruppen. Ett större fokus ska också läggas på faktakunskaper snarare än att eleven ska kunna analysera, dra slutsatser och argumentera.

Det finns även planer på en ny yrkesskola för elever som inte har tillräckligt många godkända betyg för att komma in på ett nationellt program i gymnasieskolan.

”Sammanfattningsvis gör regeringen ett antal genomgripande åtgärder för att rätta till läroplaner och betygssystemet, så att fler elever får med sig godkända betyg från grundskolan. Min bild är att det framför allt är dessa åtgärder som krävs, snarare än att avskaffa betyget F”, skriver Lotta Edholm.

Per Måhl, tidigare lärare på högstadiet och gymnasiet, har bland annat varit utredare på Skolinspektionen och sakkunnig i politiska utredningar kring betyg. Han anser, precis som skolministern, att F-betyget behövs. Han menar att den svenska skolans stora problem är att för många 16-åringar inte kan läsa och räkna tillräckligt bra för att klara gymnasiet. Enligt Pisaundersökningar ligger siffran på ungefär 20 procent.

– Om man tar bort betyget F skulle det antalet öka, säger han.

– All forskning visar på att det enda sättet att få unga människor att lära sig mer är att arbeta med tydliga förväntningar, och klart och tydligt ange i förväg att ”så här är det, det här ska du försöka lära dig”.

Per Måhl, konsult och expert på bedömnings- och betygsättningsfrågor, menar att det måste finnas angivna nivåer så att elever och föräldrar vet vad man behöver kunna för att nå ett visst betyg, vilket det inte gjorde med det tidigare 1-5-betygssystemet.
Foto: Privat

Han pekar på att debatten i Sverige framför allt handlar om att man vill återinföra ett relativt betygssystem där man rangordnar elever, så som man gjorde med det tidigare 1–5-systemet före nittiotalet.

– Man vill inte sätta upp färdiga kunskapsnivåer. Man tycker att det är för tufft i vårt land. Men om man skulle ta bort det så får det negativa effekter för elevernas inläring.

Det vi måste prioritera är hur vi ska hjälpa unga människor att lära sig mer.

PER MÅHL

Konsult och expert på bedömnings- och betygsättningsfrågor

Ungefär var fjärde elev som börjar på gymnasiet i Sverige klarar inte att slutföra utbildningen. Den andelen kommer dock inte att minska bara för att man sänker kraven för behörighet till gymnasiet, menar Per Måhl.

– Det kommer bara leda till att man flyttar fram de här misslyckandena till nästa stadium. Så jag menar att det vi måste prioritera är hur vi ska hjälpa unga människor att lära sig mer.

För att lösa problemet pekar han på en rad förändringar som måste införas i svensk skola.

Dels menar han att det måste finnas tydliga mål att uppnå som är knutna till de kunskapsnivåer som krävs för att hjälpligt klara av gymnasiet. Man behöver införa skolmognadsprov för sexåringar, och göra överlämningar mellan årskurs tre och fyra, så att de som inte kan läsa och räkna när de lämnar trean går ett år extra i årskurs tre. Dessutom pekar han på att skoltiden måste förlängas mycket tidigare än vad man gör i dag.

– Det är det enda sättet att komma åt det här, och att hjälpa de barn som nu mår fruktansvärt dåligt i skolan. Svensk skola måste bli mycket bättre på att bemöta och ta hand om de elever som har behov av stöd, säger han.

Kontakta journalisten: malin.nordstrand@epochtimes.se

FAKTA

Om skolan i Bris "Barnrapporten 2024"

Barns mående och hälsa påverkas av hur det går och hur de mår i skolan. Ångest förekommer i 22 procent av kontakterna som handlar om skolan, nedstämdhet förekommer i 19 procent och stress i 17 procent.

Gemensamt för alla omständigheter som påverkar skolan är barns beskrivningar av att bristfälliga skolresultat eller underkända betyg förstärker en känsla av utanförskap och att vara annorlunda.

De flesta unga vuxna får med tiden både anställning och bostad, men situationen är sämre för den stora grupp som inte avslutat grundskolan med godkända betyg.

Bris vill att regeringen tillsätter en utredning för att se över alternativ till skolans betygs- och bedömningssystem. Utredningen bör särskilt kartlägga vilka effekter införandet av F-betyget fått för såväl individ som samhälle.

Ytterligare en viktig åtgärd för att hjälpa elever som riskerar att inte klara skolan är att tidigt erbjuda extra stöd, men forskning visar att sådana insatser har minskat över tid.